

ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ ΚΡΗΤΗΣ

Οίκος Ανδρέου & Μαρίας Καλοκαιρινού

*Σοφοκλή Βενιζέλου 27 / Λυσιμάχου Καλοκαιρινού 7
71202 Ηράκλειο, Κρήτη*

Τηλ.: (2810) 283219 - 288708 Fax: 283754

e-mail: info@historical-museum.gr

www.historical-museum.gr

ΤΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΤΟΥ ΙΣΤΟΡΙΚΟΥ ΜΟΥΣΕΙΟΥ ΚΡΗΤΗΣ

(2017-2018)

Για την σχολική περίοδο 2017-2018 η **Εταιρία Κρητικών Ιστορικών Μελετών**, στο πλαίσιο των **Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων του Ιστορικού Μουσείου Κρήτης** που αξιοποιούν εκπαιδευτικά τις Συλλογές του Μουσείου, θα προσφέρει σε μαθητές νηπιαγωγείου, δημοτικού, γυμνασίου και λυκείου τα προγράμματα που περιγράφονται παρακάτω.

Πρόσκληση σε Βυζαντινό Δείπνο-Γνωριμία με τη διατροφή των Βυζαντινών.

Απευθύνεται στις Ε΄, ΣΤ΄ τάξεις του Δημοτικού

Διάρκεια: 9 Οκτωβρίου 2017 – 8 Ιουνίου 2018

Η νέα αυτή εκπαιδευτική δράση του Ιστορικού Μουσείου Κρήτης αξιοποιεί εκπαιδευτικά την Συλλογή των Κεραμικών που βρίσκεται στο ισόγειο του ΙΜΚ και θέτει ως στόχο τη γνωριμία των μαθητών με πτυχές του καθημερινού βίου των Βυζαντινών, όπως είναι οι διατροφικές συνήθειες των κατοίκων της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας κατά την δεύτερη Βυζαντινή Περίοδο. Οι μαθητές μέσα από πλούσιο εποπτικό υλικό και επιτόπια παρατήρηση των βυζαντινών κεραμικών του Μουσείου, επιδίδονται σε ποικίλες δραστηριότητες αναζήτησης και εικαστικής δημιουργίας ενώ καλούνται να αναπαραστήσουν ένα βυζαντινό γεύμα, τοποθετώντας στο τραπέζι τα απαραίτητα μαγειρικά και επιτραπέζια σκεύη.

Προορισμός: Μοντέρνα Τέχνη

Απευθύνεται: σε μαθητές του νηπιαγωγείου καθώς και της Α΄, Β΄ και Γ΄ τάξης του δημοτικού σχολείου

Ως τις 8 Ιουνίου 2018

Με αφορμή την Έκθεση γλυπτών της Ναταλίας Μελά, που εγκαινιάστηκε στις 14 Φεβρουαρίου, πραγματοποιείται ένα εκπαιδευτικό πρόγραμμα ανακάλυψης που στοχεύει να φέρει τα παιδιά σε επαφή με την τέχνη του objet trouvé και των ready made γλυπτών. Πώς, μεταλλικά, χάρτινα και πλαστικά αντικείμενα καθημερινής χρήσης μετατρέπονται σε γλυπτικές συνθέσεις; Στην έκθεση,

παρουσιάζονται επιλεγμένα έργα της γλύπτριας, χάρτινα και μεταλλικά, που **εκτίθενται για πρώτη φορά στην Κρήτη**. Μικρά ζώα και πουλιά, πολεμιστές και εργαλεία, έργα που χαρακτηρίζονται από την αντισυμβατική χρήση των υλικών τους, βρίσκουν θέση στη Γλυπτοθήκη του ΙΜΚ. Τοποθετημένα, ανάμεσα στα λίθινα και μαρμάρινα γλυπτά της βυζαντινής και της ενετικής περιόδου, δημιουργούν ενδιαφέρουσες –σχεδόν αιφνιδιαστικές– σχέσεις με τα γλυπτά της μόνιμης συλλογής, σχέσεις που ερεθίζουν το ενδιαφέρον (και τις αισθήσεις) των επισκεπτών.

Γνωριμία με τη Μεταβυζαντινή Τέχνη, μέσα από τη Συλλογή Ζαχαρία Πορταλάκη
Απευθύνεται στη Β΄, Γ΄ Γυμνασίου και στην Α΄ Λυκείου
Διάρκεια: 9 Οκτωβρίου 2017 – 8 Ιουνίου 2018

Το εκπαιδευτικό πρόγραμμα στοχεύει να φέρει τους μαθητές σε επαφή με την τέχνη της φορητής εικόνας και την εξέλιξή της μετά την άλωση της Κωνσταντινούπολης ως τον 20ό αιώνα, σε όλο τον ορθόδοξο κόσμο. Με αφορμή τις εικόνες της Συλλογής Ζαχαρία Πορταλάκη (15ος -20ός αιώνας) και έργα από την Κρήτη, τα Ιόνια νησιά, τις Κυκλάδες, την ηπειρωτική Ελλάδα, αλλά και τα Βαλκάνια και τη Ρωσία, οι μαθητές γνωρίζουν τα κεντρικά χαρακτηριστικά της μεταβυζαντινής τέχνης, και με πλούσιο εποπτικό υλικό και παιχνίδια παρατήρησης που έχουν σχεδιαστεί ειδικά για την ηλικία αυτή, πειραματίζονται με τεχνικές κατασκευής των εικόνων, μαθαίνουν για την εκκλησιαστική ζωγραφική και τη σημασία της ιστόρησης των ναών, για τη βυζαντινή γραφή και πολλά άλλα.

Ελ Γκρέκο: Το μεγάλο ταξίδι

Απευθύνεται: σε μαθητές του νηπιαγωγείου καθώς και της Α΄, Β΄ και Γ΄ τάξης του δημοτικού σχολείου
Διάρκεια: 9 Οκτωβρίου 2017 – 8 Ιουνίου 2018

Για τους μαθητές του νηπιαγωγείου καθώς και της Α΄, και Β΄ τάξης του δημοτικού σχολείου, σχεδιάστηκε ένα εκπαιδευτικό πρόγραμμα με αφετηρία τους δύο πίνακες του Δομήνικου Θεοτοκόπουλου, που βρίσκονται στο Ιστορικό Μουσείο, (Η Άποψη του Όρους και της Μονής Σινά (1570) και η Βάπτιση του Χριστού (1569). Κατά τη διάρκεια του εκπαιδευτικού προγράμματος, μέσα από ποικίλες εικαστικές δραστηριότητες και εποπτικό υλικό, οι μαθητές έχουν την ευκαιρία να έρθουν σε επαφή με το έργο, τη ζωή, τις μετακινήσεις και την εποχή του ζωγράφου.

Μονοπάτια μέσα στην πόλη, δρόμοι μέσα στην Ιστορία

Απευθύνεται: στην Ε΄ και ΣΤ΄ τάξεις του Δημοτικού στο Γυμνάσιο και το Λύκειο

Διάρκεια: 9 Οκτωβρίου 2017 – 8 Ιουνίου 2018

Με αφετηρία τη Μακέτα της πόλης του Ενετικού Ηρακλείου, που βρίσκεται στην αίθουσα **ΑΝΔΡΕΑ Γ. ΚΑΛΟΚΑΙΡΙΝΟΥ** του Ιστορικού Μουσείου Κρήτης, σχεδιάστηκε ένα εκπαιδευτικό πρόγραμμα που επιδιώκει, τόσο μέσα από την αξιοποίηση της ίδιας της Μακέτας όσο και των υπόλοιπων εκθεμάτων του Μουσείου, να μυήσει τους μαθητές στις ιδιαιτερότητες της τοπικής ιστορίας και να αναδείξει το ιστορικό βάθος της πόλης και των μνημείων της από το βενετσιάνικο παρελθόν μέχρι σήμερα. Η διάρκεια του, προβλέπεται στις τρεις ώρες και **περιλαμβάνει τα ακόλουθα στάδια:**

α) Ομαδική έρευνα της σχολικής ομάδας, σχετικά με επτά μνημεία της πόλης, **πριν την επίσκεψη στο Μουσείο**, κατόπιν συνεννόησης του εκάστοτε εκπαιδευτικού με το Τμήμα Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων του Μουσείου.

β) Υλοποίηση του προγράμματος **στον χώρο του Ιστορικού Μουσείου** με εκτενή παρατήρηση της Μακέτας και των λοιπών σχετικών εκθεμάτων που εκτίθενται στο Μουσείο.

γ) Θεματική περιήγηση στην πόλη του Ηρακλείου, **επιτόπια παρατήρηση των ενετικών μνημείων** και υλοποίηση εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων σε φυλλάδιο εργασίας.

Μουσειοσκευές “Ο κύκλος του ψωμιού”

Απευθύνονται σε όλες τις τάξεις του Δημοτικού

και στο Νηπιαγωγείο

Διατίθενται: Διάρκεια: 9 Οκτωβρίου 2017 – 8 Ιουνίου 2018

Χρόνος δανεισμού: 15 ημέρες

Για τα απομακρυσμένα σχολεία του νομού Ηρακλείου καθώς και των υπόλοιπων νομών της Κρήτης και της Ελλάδας, καθώς και για τους δασκάλους που θα ήθελαν να συνθέσουν ένα δικό τους πρόγραμμα προορίζονται οι μουσειοσκευές του “Κύκλου του ψωμιού”.

Στις μουσειοσκευές περιλαμβάνεται έντυπο και εποπτικό εκπαιδευτικό υλικό. Εκτός από τα ειδικά φυλλάδια για κάθε μαθητή και το φάκελο ΜΕΛΙΝΑ για το δάσκαλο, περιέχονται και τα παρακάτω έντυπα:

- Εισαγωγικό κείμενο που επεξηγεί το στόχο της μουσειοσκευής και του προγράμματος.
- Έντυπο αξιολόγησης του προγράμματος.
- Dvd που παρουσιάζει σχετικές με το θέμα φωτογραφίες οι οποίες συνοδεύονται από επεξηγηματικές λεξάντες.
- Ελληνικές μαρτυρίες για το ψωμί στην αρχαιότητα, το Βυζάντιο και τους νεότερους χρόνους (τραγούδια, παροιμίες, ποιήματα, γητειές).
- Σχέδια και οδηγίες κατασκευής ξομπλιαστού γιορτινού ψωμιού της κεντρικής Κρήτης.

Το εποπτικό εκπαιδευτικό υλικό που περιέχεται στις ειδικές θήκες αποτελούν:

- Πιστά αντίγραφα εργαλείων σε μικρογραφία (αλέτρι, ζυγός, δρεπάνι, βωλόσυρος, θρυνάκι, παλάμη, βολίστρα).
- Σακουλάκια με σπόρους δημητριακών.
- Σακουλάκια με χόντρο, ξυνόχοντρο, σιμιγδάλι χοντρό, αλεύρι.
- Ειδικά ψωμιά (του παστού, παιδική κουκουναρά).
- Διαφάνειες και πλαστικοποιημένες φωτογραφίες διαφόρων ειδών κρητικών ψωμιών.

Οι μουσειοσκευές συμπληρώνονται από μια πρόταση χειροτεχνίας και δυο παζλ - ψωμιά.

Στο πλαίσιο του προγράμματος διανέμεται (δωρεάν) στους συμμετέχοντες ένα πλούσια εικονογραφημένο 24σέλιδο φυλλάδιο.

Εορταστικό Πρόγραμμα για το Πάσχα

“Τα χρώματα του Πάθους”

Απευθύνεται στην Ε΄, ΣΤ΄ Δημοτικού και στην Α΄ Β΄ και Γ΄ Γυμνασίου

Διάρκεια: 26-30 Μαρτίου 2018

Το πρόγραμμα, με αφετηρία τρία από τα έργα της Βυζαντινής Συλλογής, στοχεύει να παρουσιάσει τον τρόπο με τον οποίο κορυφαίοι Ευρωπαίοι ζωγράφοι πραγματεύθηκαν το θέμα των Θείων Παθών. Το πρόγραμμα πλαισιώνεται από ειδική εκπαιδευτική προβολή και φυλλάδιο δραστηριοτήτων για τα παιδιά.

Ο κύκλος του ψωμιού

Απευθύνεται στην Α΄, Β΄, Γ΄ τάξη του Δημοτικού

και στο Νηπιαγωγείο

Διάρκεια: 9 Οκτωβρίου 2017 – 8 Ιουνίου 2018

Το πρόγραμμα στοχεύει, αφενός στη βιωματική γνωριμία των παιδιών με το Λαϊκό Πολιτισμό της Κρήτης και αφετέρου στην επαφή και γνωριμία με την Ιστορία της Τέχνης και το πως απεικονίστηκαν μέσω κυρίως της ζωγραφικής οι διαδικασίες παραγωγής του ψωμιού. Το πρόγραμμα περιλαμβάνει επίσκεψη στο Κρητικό Σπίτι που έχει ανασυσταθεί στο Ιστορικό Μουσείο, την “ανακάλυψη” μέσα σ’ αυτό των πρώτων υλών και των εργαλείων για την παραγωγή του ψωμιού, συνεχίζεται με διαδραστικό, μουσικοκινητικό παιχνίδι, εκπαιδευτική προβολή, και ολοκληρώνεται με το πλούμισμα του κρητικού ψωμιού αν πρόκειται για παιδιά νηπιαγωγείου, είτε με τη δραστηριότητα «το καλάθι του γεωργού», αν πρόκειται για παιδιά δημοτικού. Σε αυτή τη δραστηριότητα τα παιδιά στρώνουν το τραπέζι του με τα προϊόντα που υπάρχουν μέσα στο καλάθι του, τα οποία ο γεωργός παρήγαγε μόνος του, σε συγκεκριμένες εποχές. Τα παιδιά κάνουν τις συγκρίσεις τους ανάμεσα στην κρητική-μεσογειακή διατροφή και τις δικές τους διατροφικές συνήθειες, ενώ ταυτόχρονα ανακαλύπτουν τις πρώτες ύλες της φύσης.

Υφαίνουμε;

Απευθύνεται στην Δ', Ε' και ΣΤ' τάξη του Δημοτικού

Διάρκεια: 9 Οκτωβρίου 2017 – 8 Ιουνίου 2018

Σκοπός του προγράμματος είναι να κατανοήσουν τα παιδιά την αλληλουχία πρώτη ύλη - νήμα - ύφανση - ύφασμα. Να συνειδητοποιήσουν το χρόνο και τον κόπο που απαιτούνται για την κατασκευή του υφάσματος και των ενδυμάτων χωρίς την παρέμβαση της μηχανής. Να γνωρίσουν, όσο είναι αυτό δυνατόν, τις διαδικασίες προετοιμασίας της πρώτης ύλης και κατεργασίας του νήματος μέσα από κατάλληλο εποπτικό υλικό (αυθεντικά εργαλεία, βίντεο, φωτογραφίες, κείμενα κ.λπ.). Να δοκιμάσουν και τα ίδια να υφάνουν. Τα παιδιά με την ενεργό συμμετοχή τους, ανακαλύπτουν και παρατηρούν ό,τι υπάρχει μέσα στην ειδικά διαμορφωμένη έκθεση. Στη συνέχεια, γνωρίζουν τα βασικά είδη των παραδοσιακών κρητικών υφαντών και τη χρήση τους, την ποικιλία των μοτίβων και το συμβολισμό τους.

Μαρτυρίες ενός πολέμου

Απευθύνεται σε όλες τις τάξεις του Γυμνασίου, στην Α' τάξη του Λυκείου και στις Ε' και ΣΤ' τάξεις του Δημοτικού

Διάρκεια: 9 Οκτωβρίου 2017 – 8 Ιουνίου 2018

Για την υλοποίηση του προγράμματος αξιοποιείται η μόνιμη έκθεση για τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο. Σκοπός του προγράμματος είναι να αποκτήσουν τα παιδιά έγκυρη γνώση και σαφή επίγνωση για την περίοδο του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου στην Κρήτη (Πόλεμος του '40, Μάχη της Κρήτης, Κατοχή και Αντίσταση). Με αρωγό και άξονα τα αντικείμενα που εκτίθενται, καθώς και μέσα από ντοκουμέντα ήχου και εικόνας τα παιδιά θα ανακαλύψουν μια άλλη πλευρά του πολέμου. Οι μαρτυρίες των ανθρώπων που βίωσαν τα γεγονότα θα ξεδιπλώσουν με τρόπο άμεσο την θηριωδία μιας πολεμικής σύγκρουσης και τα παιδιά μέσω κατευθυντήριων ερωτήσεων, δραστηριοτήτων και παιχνιδιών, καλούνται να εκφράσουν προβληματισμούς και διαπιστώσεις για τις καταστροφές και τα προβλήματα που προκαλεί μια πολεμική σύγκρουση καθώς και τις επιπτώσεις στον άμαχο πληθυσμό.

Επιπλέον, όπως προβλέπεται και σε άλλα εκπαιδευτικά προγράμματα του Μουσείου, τα παιδιά θα παροτρύνονται να συνεχίσουν την έρευνά τους στο σχολικό, οικογενειακό και φιλικό τους περιβάλλον, καταγράφοντας προσωπικές μαρτυρίες και εντοπίζοντας χώρους και αντικείμενα σχετικά με τα ιστορικά γεγονότα.

Νίκος Καζαντζάκης, ένας ταξιδευτής σε τόπους και ιδέες
Απευθύνεται σε όλες τις τάξεις του Γυμνασίου, στην Α΄ και Β΄ τάξη του Λυκείου και στις Ε΄ και ΣΤ΄ τάξεις του Δημοτικού

Διάρκεια: 9 Οκτωβρίου 2017 – 8 Ιουνίου 2018

Σκοπός του προγράμματος, τόσο μέσα από την ξενάγηση στις Συλλογές του Μουσείου, όσο και μέσα από εκπαιδευτικές δραστηριότητες, είναι να γνωρίσουν οι μαθητές βιωματικά την πολυδιάστατη προσωπικότητα του συγγραφέα, διανοούμενου, κοσμοπολίτη, ταξιδευτή Νίκου Καζαντζάκη.

Το πρόγραμμα συνδυάζει θεωρία και πράξη και με βοηθό ένα εκπαιδευτικό φυλλάδιο προσαρμοσμένο στις ανάγκες της κάθε ηλικίας, οι μαθητές περιηγούνται στις αίθουσες, παρατηρούν τα εκθέματα και μέσα από δραστηριότητες, εκπαιδευτικά παιχνίδια και προβολές, ανακαλύπτουν και δημιουργούν. Πέρα από την σκιαγράφηση του ίδιου του συγγραφέα, τίθεται ως στόχος η γνωριμία των μαθητών με τα ιστορικό-κοινωνικά συμφραζόμενα της εποχής μέσα στην οποία ζει και εμπνέεται ο συγγραφέας, καθώς και η επιρροή που άσκησε το έργο του Νίκου Καζαντζάκη σε άλλους δημιουργούς.

Απώτερη φιλοδοξία του συγκεκριμένου εκπαιδευτικού προγράμματος είναι να ενθαρρύνει τους μικρούς επισκέπτες στο να μελετήσουν συστηματικότερα το συγγραφικό έργο του Νίκου Καζαντζάκη.

Το «Φωτόδεντρο ή αλλιώς ... Poet-tree»

Απευθύνεται **στο νηπιαγωγείο και στις Α', Β' τάξεις του Δημοτικού**

Διάρκεια: 9 Οκτωβρίου 2017 – 8 Ιουνίου 2018

Το Τμήμα Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων του ΙΜΚ πρόκειται να προσφέρει στον **Κοινωνικό Χώρο** των Ιδρυμάτων Καλοκαιρινού, το εκπαιδευτικό πρόγραμμα «*Το Φωτόδεντρο ή αλλιώς...Poet-tree*» το οποίο πραγματοποιήθηκε με επιτυχία το έτος 2011-2012 στο Ιστορικό Μουσείο Κρήτης.

Το εκπαιδευτικό πρόγραμμα προσφέρεται δωρεάν και θα πραγματοποιείται στην αίθουσα *Οδυσσέα Ελύτη* του Κοινωνικού Χώρου. Η εκπαιδευτική δράση απευθύνεται σε παιδιά προσχολικής ηλικίας και μαθητές της Α' και Β' Δημοτικού και στοχεύει μέσα από ποικίλες δραστηριότητες στη γνωριμία των παιδιών με την ποίηση του Οδυσσέα Ελύτη.

Ο Κοινωνικός Χώρος των Ιδρυμάτων Καλοκαιρινού βρίσκεται στο κέντρο της πόλης, Μονής Αγκαράθου 9.

Οι εκπαιδευτικοί που επιθυμούν να συμμετάσχουν στο πρόγραμμα μπορούν να επικοινωνούν καθημερινά με το Τμήμα Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων του ΙΜΚ στα τηλέφωνα 2810 283219 και 288708, μεταξύ 09.00-17.00 Δευτέρα έως Παρασκευή.

Τα εκπαιδευτικά προγράμματα του Ιστορικού Μουσείου Κρήτης σχεδιάζονται από την κυρία Φανή Καμπάνη, (Μουσειολόγο-Αρχαιολόγο) και υλοποιούνται από την ίδια και ειδικευμένο προσωπικό. Προσφέρονται εντελώς δωρεάν στους μαθητές ενώ το κόστος της προετοιμασίας και της υλοποίησής τους βαρύνει εξ ολοκλήρου την οργανώτρια Εταιρία Κρητικών Ιστορικών Μελετών.

Η διάρκεια κάθε προγράμματος είναι 1.15' περίπου. Οι επισκέψεις γίνονται σε προσυμφωνημένες ημέρες και ώρες, **Δευτέρα ως και Παρασκευή, στις 9.45' και στις 11.30'.** Ο αριθμός των μαθητών που συμμετέχουν έχει ορισθεί στους 25 κατ' ανώτατο όριο (ένα τμήμα ανά πρόγραμμα). Πληροφορίες σχετικά με τα τακτικά και έκτακτα εκπαιδευτικά προγράμματα του Ιστορικού Μουσείου Κρήτης μπορείτε να βρείτε στην ιστοσελίδα μας στη διεύθυνση www.historical-museum.gr.

Οι ενδιαφερόμενοι εκπαιδευτικοί μπορούν να επικοινωνούν τηλεφωνικά με το Τμήμα Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων (καθημερινά: 13.00'-17.00', στα τηλέφωνα 2810-283219 και 2810-288708, εσωτ: 106) για να ορίσουν το χρόνο της επίσκεψής τους. Με δεδομένο το ενδιαφέρον που εκδηλώνεται για τα προγράμματα είναι σκόπιμο η συνεννόηση αυτή να γίνεται εγκαίρως.